

แนวทางการจัดการสินค้าเกษตรทางเลือกที่มีอนาคต (Future Crop)
เพื่อปรับเปลี่ยนการผลิตปาล์มน้ำมันในพื้นที่เหมาะสมน้อย(S3) ,
ไม่เหมาะสม(N) ตามแผนที่ Agri-Map
(แพะ ถั่วลิสง)

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรที่ 8 สุราษฎร์ธานี
สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรที่ 9 สงขลา

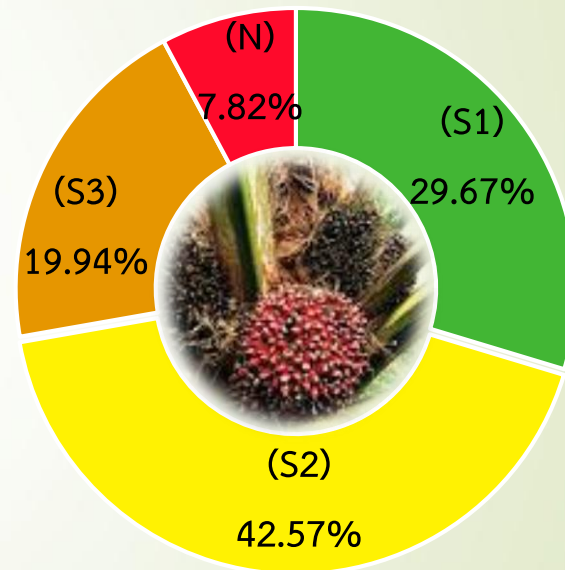
เอกสารสำหรับใช้ประกอบการประชุมวันที่ 31 ม.ค. 65

ปาล์มน้ำมัน

การจำแนกพื้นที่ปลูกปาล์มน้ำมันตามแผนที่เกษตรเพื่อการบริหารจัดการ
เชิงรุก (Agri – Map) ของไทย ปี 2561

ระดับความเหมาะสม	พื้นที่ (ไร่)	สัดส่วนร้อยละ
เหมาะสมสูง (S1)	1,315,489.95	25.55
เหมาะสมปานกลาง (S2)	1,897,795.78	36.87
เหมาะสมเล็กน้อย (S3)	985,248.83	19.14
ไม่เหมาะสม (N)	948,648.01	18.44
รวม	5,147,182.57	100.00

ที่มา : agri-map-online, กรมพัฒนาที่ดิน สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร
GISTDA กรมส่งเสริมการเกษตร (2561)

■ เหมาะสมสูง (S1)

■ เหมาะสมปานกลาง (S2)

1. เลี้ยงแพะ

พื้นที่ศึกษา : สุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช กระบี่

สถานการณ์การผลิต

- แพะ เป็นสัตว์เศรษฐกิจที่เกษตรกรให้ความสนใจและนิยมเลี้ยงเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากเลี้ยงง่าย กินอาหารได้หลากหลายไม่ว่าจะเป็นต้นกระถิน ฟางข้าว วัชพืช วัสดุเศษเหลือจากการเกษตร อีกทั้งทนทานต่อทุกสภาพแวดล้อม สามารถปรับตัวเข้ากับพื้นที่ต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี และขยายพันธุ์ได้อย่างรวดเร็ว ใช้ระยะเวลาขุนเพียง 5-6 เดือนต่อรุ่น สามารถเลี้ยงได้ 1-2 รุ่นต่อปี
- ในปี 2563 มีจำนวนเกษตรกรผู้เลี้ยงแพะในประเทศไทย ทั้งหมด 71,039 ราย ส่วนใหญ่คิดเป็นร้อยละ 62.44 อยู่ในพื้นที่ 5 จังหวัดภาคใต้ตอนล่าง (สงขลา สตูล ปัตตานี ยะลา นราธิวาส) สำหรับการเลี้ยงแพะในพื้นที่ 7 จังหวัดภาคใต้ตอนบน มีเกษตรกรผู้เลี้ยงแพะรวม 4,877 ราย มีจำนวนแพะ 104,379 ตัว เพิ่มขึ้นจากปี 2562 ร้อยละ 13.11
- การผลิตแพะเพื่อจำหน่ายมีหลายรูปแบบ เช่น จำหน่ายลูกพันธุ์ หรือเป็นพ่อแม่พันธุ์ การจำหน่ายแพะขุนมีชีวิต และการจำหน่ายเนื้อแพะชำแหละ รวมถึงผลพลอยได้อื่น ๆ เช่น หนังแพะ ขน เขา และมูลแพะ

เปรียบเทียบต้นทุนและผลตอบแทน

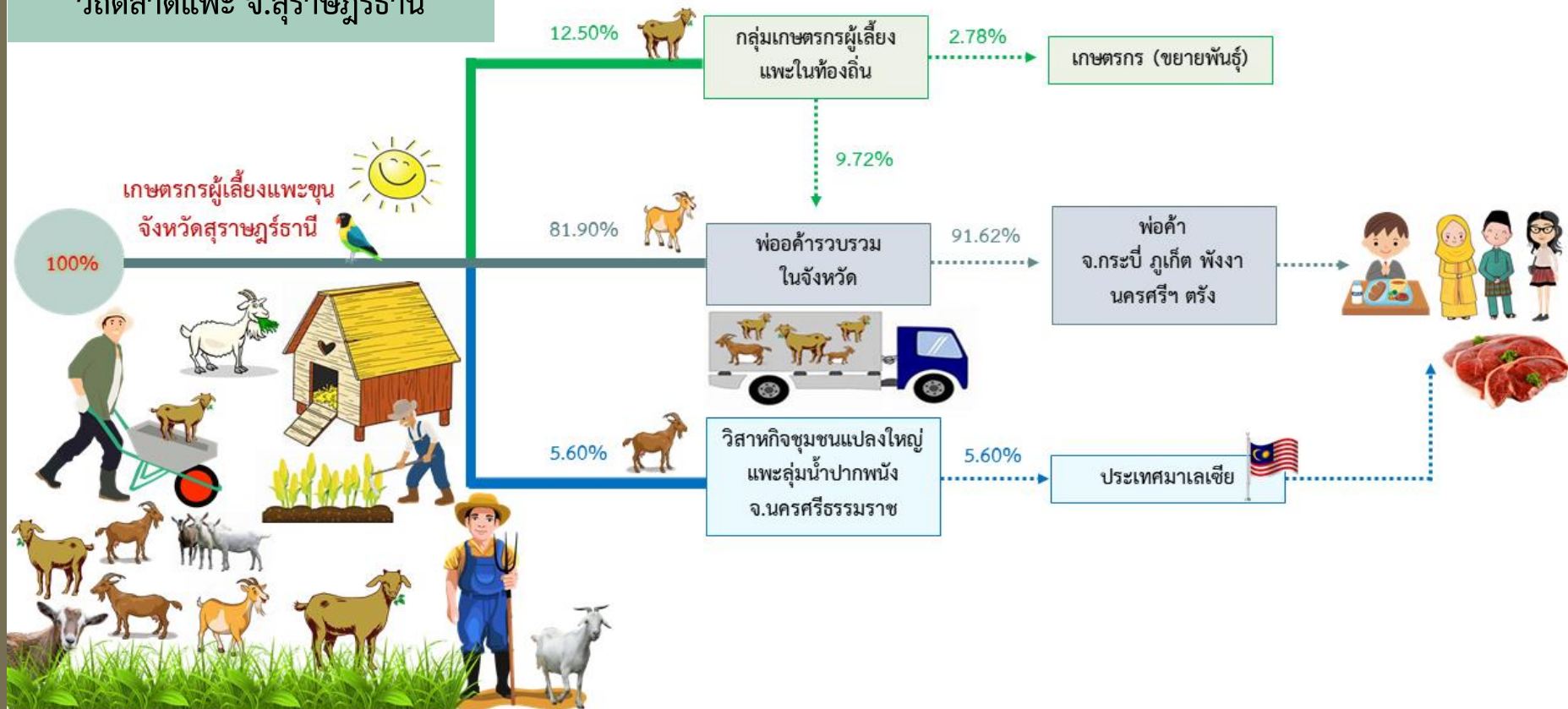
รายการ	ปาล์มน้ำมัน ปี 2563	แพะ ปี 2564
ต้นทุนรวมต่อไร่ (บาท)	8,083.42	1,982.27 บาท/ตัว
ผลผลิตเฉลี่ย (กิโลกรัม/ไร่) / น้ำหนักเมื่อขาย	2,415.08	27.98 กก./ตัว
ราคาเฉลี่ย (บาท/กิโลกรัม)	5.9	150.51
ผลตอบแทนต่อไร่ (บาท)	14,248.97	4,211.25 บาท/ตัว
ผลตอบแทนสุทธิต่อไร่ (บาท)	6,165.55	2,277.27 บาท/ตัว

ที่มา : สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (2563)
สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรที่ 8 (2564)

จำนวนวันที่เลี้ยงเฉลี่ย 102 วัน/รุ่น
จำนวนตัวที่เลี้ยงเฉลี่ย 20 ตัว/รุ่น

ด้านการตลาด

วิถีตลาดแพะ จ.สุราษฎร์ธานี

- เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 81.90 จะขายแพะขุนให้กับผู้รวบรวมในจังหวัด โดยเกษตรกรและพ่อค้าจะนัดหมายและตกลงราคากันล่วงหน้า ส่วนใหญ่จะเป็นพ่อค้าที่ซื้อขายกันประจำ ส่วนที่เหลือร้อยละ 12.50 เกษตรกรจะขายแพะขุนให้กับกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงแพะในท้องถิ่น และร้อยละ 5.60 จะขายแพะขุนให้กับกลุ่มแปลงใหญ่แพะกลุ่มน้ำปากพอง จ.นครศรีธรรมราช

โอกาสทางการตลาด

- การเลี้ยงแพะเป็นอาชีพที่สร้างรายได้สูงและให้ผลตอบแทนเร็ว
- ผลผลิตจากแพะ (เนื้อและน้ำนมแพะ) มีคุณค่าทางโภชนาการสูงสามารถสร้างผลิตภัณฑ์ที่มีมาตรฐาน ได้หลากหลายเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค
- สามารถใช้พืชอาหารสัตว์ตามธรรมชาติและผลพลอยได้จากโรงงานอุตสาหกรรมการเกษตรที่มีอยู่ในพื้นที่ นำมาเป็นอาหารแพะได้หลากหลาย
- แพะเป็นสัตว์เศรษฐกิจที่สามารถพัฒนาปรับปรุงและขยายพันธุ์ได้อย่างรวดเร็ว เกษตรกรมีศักยภาพที่จะปรับปรุงและขยายพันธุ์ได้เอง หากมีองค์ความรู้และเทคโนโลยีการผลิตแพะที่เหมาะสม
- สามารถเลี้ยงในพื้นที่ของพืชเศรษฐกิจได้เช่นสวนปาล์มน้ำมัน สวนยางพารา สวนผลไม้และพืชไร่หลังเก็บเกี่ยว

ปัญหาและข้อจำกัด

- เกษตรกรบางส่วนมีความรู้ยังไม่เพียงพอในการนำเทคโนโลยีใหม่ๆ มาใช้ในการพัฒนาและเพิ่มมูลค่า รวมทั้งขาดประสบการณ์ในการเลี้ยงเชิงธุรกิจ และการรวมกลุ่มยังไม่เข้มแข็ง
- ขาดแรงงานภาคเกษตร สำหรับผู้เลี้ยงรายใหญ่
- ปริมาณแพะพันธุ์ดียังไม่เพียงพอกับความต้องการใช้เพื่อขยายพันธุ์
- การขยายตัวของเมืองและพื้นที่ปลูกพืชเศรษฐกิจ มีผลต่อแหล่งผลิตหญ้าอาหารสัตว์ตามธรรมชาติและพื้นที่เลี้ยงจำกัด
- โรงฆ่า/โรงแปรรูป และสถานที่จัดจำหน่ายที่ได้มาตรฐานมีจำนวนจำกัด
- เกษตรกรผู้เลี้ยงรายใหม่ ขาดแหล่งเงินทุนในการนำมาประกอบอาชีพเลี้ยงแพะ
- การเคลื่อนย้ายไม่ถูกต้องภายในประเทศทำให้เสี่ยงต่อการควบคุมโรค
- กฎระเบียบ กฎหมายระหว่างประเทศในการนำเข้าส่งออก ไม่เอื้ออำนวยต่อการประกอบธุรกิจ
- ผู้บริโภคบางส่วนมีความรู้และทัศนคติในการบริโภคแพะและผลิตภัณฑ์ตลาดเคลื่อนจากข้อมูลจริง

ข้อเสนอแนะแนวทางการส่งเสริม

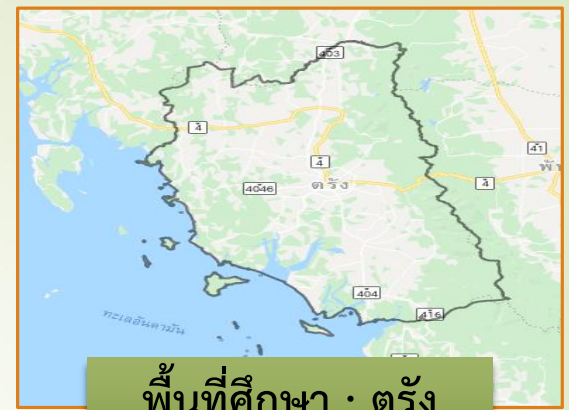
- ควรสนับสนุนและผลักดันการรวมกลุ่มของเกษตรกรผู้เลี้ยงแพะอย่างครบวงจร ตั้งแต่กระบวนการผลิต การแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ และจำหน่ายทั้งในประเทศ และต่างประเทศ
- ส่งเสริมการผลิตแพะคุณภาพ มีความปลอดภัย ผ่านการรับรองฟาร์มจากกรมปศุสัตว์
- สนับสนุนการผลิตพืชอาหารสัตว์ และจัดหาแหล่งวัตถุดิบอาหารสัตว์ทดแทนเพื่อผลิตอาหารแพะใช้เอง และลดต้นทุนอาหารชั้นโดยใช้อาหารหยาบหมักคุณภาพสูงในแต่ละพื้นที่
- ส่งเสริมประชาสัมพันธ์ให้ผู้บริโภคมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเนื้อแพะที่ถูกต้อง และหันมาบริโภคเนื้อแพะเพิ่มขึ้น

2. ถั่วลิสง

สถานการณ์การผลิต

พื้นที่ศึกษา : ตรัง

- ภาพรวมประเทศ พบว่า เนื้อที่เพาะปลูก ปี 2563 ลดลงจากปี 2562 เนื่องจากต้นทุนการผลิตที่สูง และเป็นพืชที่มีความเสี่ยงสูงต่อความเสียหายจากสภาพภูมิอากาศที่แปรปรวนมากกว่าพืชชนิดอื่นๆ รวมทั้งเป็นพืชที่ใช้แรงงานมาก เกษตรกรขาดแคลนเมล็ดพันธุ์ดีที่เหมาะสมแก่การเพาะปลูก
- ภาพรวมระดับจังหวัด พบว่า ลักษณะการปลูกเป็นแบบปลูกแซมในสวนปาล์มน้ำมัน เพื่อเพิ่มรายได้ และได้รับประโยชน์ในเชิงการลดต้นทุนการดูแลสวนปาล์มน้ำมัน เช่น หญ้าไม่รกปกคลุมทำให้ไม่ต้องเสียเงินซื้อยาฆ่าหญ้า ไม่ต้องจ้างคนฉีดยา หรือตัดหญ้า และสุดท้ายพืชที่ตายหลังเก็บเกี่ยวเสร็จยังเป็นปุ๋ยบำรุงดินภายในสวนได้เป็นอย่างดี

เปรียบเทียบต้นทุนและผลตอบแทน

รายการ	ปาล์มน้ำมัน ปี 2563	ถั่วลิสง ปี 2563
ต้นทุนรวมต่อไร่ (บาท)	8,083.42	2,885.49
ผลผลิตเฉลี่ย (กิโลกรัม/ไร่)	2,415.08	270.20
ราคาเฉลี่ย (บาท/กิโลกรัม)	5.9	30.00
ผลตอบแทนต่อไร่ (บาท)	14,248.97	5,241.59
ผลตอบแทนสุทธิต่อไร่ (บาท)	6,165.55	2,356.10

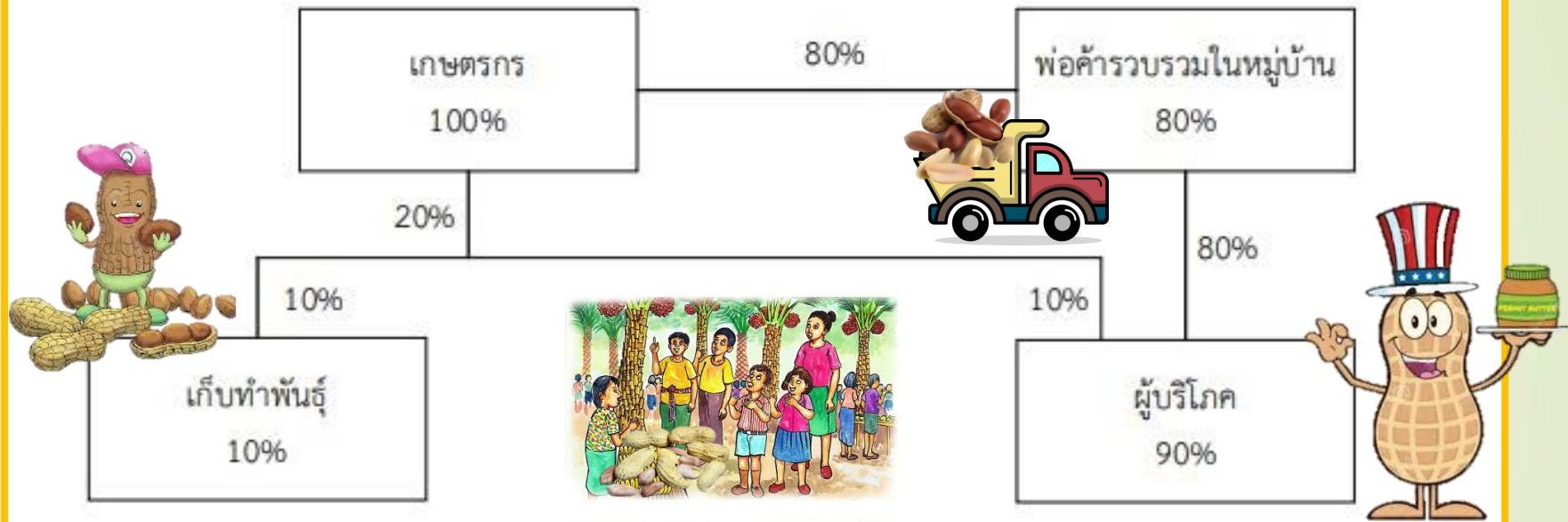
ที่มา : สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (2563)
 สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรที่ 9 (2563)
 หมายเหตุ : ต้นทุนถั่วลิสง จ.ตรัง

ด้านการตลาด

วิธีการตลาดถั่วลิสง

- เกษตรกรขายผลผลิตให้กับพ่อค้ารวบรวมในหมู่บ้าน ร้อยละ 80 รองลงมาขายให้กับผู้บริโภคโดยตรงในรูปแบบผลผลิตถั่วลิสงแบบสด และแบบต้มขายในหมู่บ้านของตนเองร้อยละ 10 และเกษตรกรเก็บไว้ทำพันธุ์ ร้อยละ 10
- พ่อค้ารวบรวมในหมู่บ้าน จะซื้อจากเกษตรกรในรูปแบบผลผลิตถั่วลิสงสด ร้อยละ 80 จากนั้นนำไปขายแบบถั่วลิสงสด แบบต้ม และแบบถั่วลิสงคั่ว โดยการตากให้แห้งให้กับผู้บริโภคโดยตรง ดังนั้น ผลผลิตถั่วลิสงขายให้กับผู้บริโภค ร้อยละ 90 และเกษตรกรเก็บผลผลิตไว้ทำพันธุ์ในปีถัดมาร้อยละ 10

โอกาสทางการตลาด

- ด้านการใช้ในภาคอุตสาหกรรมอาหาร และอุตสาหกรรมอาหารสัตว์ พบว่า ปี 2563 มีความต้องการใช้ถั่วลิสงในประเทศ 127,812 ตัน เพื่อการแปรรูปเป็นอาหารชนิดต่างๆ เช่น เนยถั่ว ขนมขบเคี้ยว เป็นต้น และมีการนำเข้า 99,295 ตัน จากประเทศต่าง ๆ เช่น มาเลเซีย กัมพูชา และสหรัฐอเมริกา
- ด้านการบริโภคในครัวเรือน ตลาดค่อนข้างกว้างสามารถจำหน่ายให้กับ พ่อค้าแม่ค้าในตลาดสด ตลาดนัดชุมชน พ่อค้าแม่ค้าแหล่งชุมชน โรงพยาบาล เรียกได้ว่ามีเท่าไรก็ขายไม่พอ และส่งขายที่ตลาด อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา รวมทั้งสามารถเก็บสต็อกเพื่อนำมาแปรรูปเป็นการ คั่วทรายขายในช่วงราคาผลสดตกต่ำ

ปัญหาและข้อจำกัด

- เกษตรกรส่วนใหญ่จะปลูกเสริมในพื้นที่ที่เตรียมเพื่อปลูกไม้ยืนต้นเป็นหลัก ในระยะที่ไม้ยืนต้นที่ยังไม่มีร่มเงา ซึ่งต้นไม้เมื่อมีอายุ 3 ปี ทำให้ปริมาณผลผลิตในแต่ละปีไม่แน่นอน
- ด้านคุณภาพจะพบว่าการรับซื้อผลผลิตแบบคละกันไป ไม่มี การแบ่งชั้นคุณภาพ ทำให้เกษตรกรไม่ให้ความสนใจในการปรับปรุงคุณภาพของผลิต โดยเฉพาะมีสิ่งปลอมปนและมีความชื้น
- การปลูกถั่วลิสงแซมปาล์มน้ำมันสามารถปลูกได้ในช่วงอายุปาล์มน้ำมัน 1-3 ปี ส่งผลให้รายได้เสริมจากการปลูกพืชอายุสั้นใช้น้ำน้อยไม่ต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะแนวทางการส่งเสริม

- ถั่วลิสงเป็นพืชทางเลือกที่น่าสนใจ สามารถสร้างรายได้และอาชีพเสริมให้แก่เกษตรกรตามนโยบายของภาครัฐที่ส่งเสริมให้เกษตรกรทำการเพาะปลูกพืชอายุสั้น ใช้น้ำน้อย โดยถั่วลิสงเป็นแหล่งอาหารโปรตีนที่สำคัญ ซึ่งต้นถั่วและเปลือกยังช่วยปรับสภาพดินทำให้ดินร่วนซุย มีความอุดมสมบูรณ์ส่งผลให้ประหยัดต้นทุนจากการใช้ปุ๋ยเคมีได้อีกทางหนึ่ง ทั้งนี้ ถั่วลิสงยังเป็นที่ต้องการของตลาดทั้งผลสดและแปรรูป จึงควรมีการส่งเสริมด้านวิชาการ การผลิต การแปรรูป ส่งเสริมให้มีการรวมกลุ่มการผลิต แปรรูป และการตลาด เพื่อให้สามารถบริหารจัดการด้านการผลิต พัฒนาคุณภาพให้ได้ตามมาตรฐาน
- ตลาดในพื้นที่ยังมีความต้องการหากเกษตรกรต้องการขยายการผลิตที่นอกเหนือจากการเป็นพืชแซมในสวนปาล์มน้ำมัน อาทิ การปลูกในลักษณะพืชหลังนา หรือแซมสวนยางพารา ควรส่งเสริมพันธุ์ดีและเมล็ดพันธุ์ที่มีคุณภาพเหมาะแก่การเพาะปลูก ตลอดจนเทคโนโลยีการเก็บเกี่ยวที่ลดการสูญเสีย และประหยัดแรงงาน โดยเฉพาะการใช้เครื่องจักรกลการเกษตรขนาดเล็กในการปลูกและเก็บเกี่ยว
- ปัจจัยความสำเร็จ สำหรับการปลูกถั่วลิสงไม่ว่าจะเพื่อตอบสนองต่อตลาดบริโภคในครัวเรือน อุตสาหกรรมอาหาร หรืออุตสาหกรรมอาหารสัตว์ ประกอบด้วย การคัดเลือกพันธุ์ที่ดี การปลูก รวมถึงการดูแลบำรุงรักษาแบบปลอดสารเคมี การเก็บรักษาที่ปราศจากความชื้น คุณภาพตามมาตรฐานตลาดแต่ละระดับ

